

maatte betale de saakaldte Præstepenge. Den eneste Undtagelse, der var, og som i og for sig var en naturlig Undtagelse, var den, at Kirkens egne Ejendomme vare fri for at betale Tiende. Det var jo i og for sig ganske naturligt, thi en Tiendebetaling af Kirkens egne Ejendomme vilde jo kun være fra den ene Lomme over i den anden Lomme.

Men efterhaanden som Tiden er gaaet, have Forholdene ogsaa her forrykket sig, og det i en langt højere og for Retfærdighedsfølelsen langt mere stødende Grad, end Tilfældet er med de andre faste Ejendomsskatter. Forholdet er jo nu det, for at begynde med de Præstepenge, som paa hvile Indbyggerne i Købstæderne og i Kjøbenhavn, at disse kun udgøre i Penge et meget ringe Beløb om Aaret, saa vidt jeg ved kun nogle faa Tusinde Kr., der jo altsaa efter Nutidens Prisforhold og Nutidens Pengeforhold ikke paa nogen Maade kan sættes op imod den Tiendebyrde, som paa hviler Landbruget. Men dernæst er jo Tiendebyrden inden for selve Landbrugets Kreds undergaaet en overordentlig stor Forandring. Den Gang Reformationen blev indført her i Landet, vilde det jo vel i og for sig have været det naturligste og retfærdigste — naar man ikke mente, at den Kirke, der kom til at afløse den katolske Kirke, havde Krav paa at beholde og arve den katolske Kirkes Ejendomme og Rettigheder — at ophæve Tiendebyrden fuldstændig. Men der er jo den lille Svagthed ved Reformationen, at alle de Parter, der havde Interesse i Sagen, ikke havde Magt og Indflydelse til at gøre deres Interesser gældende. Kirken eller rettere sagt den Kirke, der skulde træde i Stedet for den katolske Kirke, var noget nyt, der selvfølgelig ikke med nogen Magt og Kraft kunde holde paa sin Arv efter sin Forgænger. Man gik derfor ikke den Vej at lade Tiendebyrden og Kirkens andre Rettigheder over Ejendommene gaa over til den ny Kirke; men man gik den Vej, der, saaledes som Menneskene nu en Gang ere, kunde være ret forstaaelig; at man slagtede den gamle Kirkes Ejendomme og fordelte dem efter et passende og for Fordelerne rimeligt Skøn. Vi vide jo alle sammen, at Kronen og Adelen reves om Kirkens Godser og delte dem mellem sig. Alle de tre Tiender blev ved eller skulde blive ved at svares; baade Præste-, Biske- og Kirketiende. Præstetienden skulde anvendes til Præsternes Underhold, Kirketienden til Kirkernes Opretholdelse, og Bispetienden endelig skulde vedblive at svares; men den skulde

være Kongens, Kronens, egen Part af Arven efter den katolske Kirke. Den gik, som vi alle vide, over til Kronen og skiftede som Følge deraf Navn, saa at den nu næsten overalt gaar under Navn af Kongetiende.

Alle Tiender skulde som sagt vedblive at svares; men saa skete det, at da en Del Adelsmænd vare saa heldige at komme i Besiddelse af en stor Del af Kirkens tidligere Jorder, som vare tiendefri, bleve de andre Adelsmænd ganske naturlig noget misundelige derover og holdt op med at svare Tiende af de Jorder, der vare hængte til deres Sædegaarde. Det var allerede paa et ret tidligt Tidspunkt efter Reformationens Indførelse, at Adelen var kommen dertil, at den holdt op med at sine Sædegaarde at svare Tiende. Det har jo ganske sikkert ikke været Meningen, i alt Fald ikke fra Kronens, fra Statsmagtens Side, at det skulde være saa; men under de Forhold, som herskede den Gang, hvor Kongen havde Adelen at takke for, at han og hans nærmeste Forgænger overhovedet vare komne paa Tronen, havde han naturligvis ikke Magt til at sætte det igennem, som uden Tvivl ellers vilde have været hans Vilje. Der fremkom derfor kun en lempelig Opfordring fra Kongens Side. Det hedder derom i Kong Christian den 3djes Kirkeordinans af 1539: „Adelen havde begæret at være fri for Tiende som de dog vare deres Sognepræst skyldige. Da de alligevel ikke kunne nødes dertil, saa ville Vi dog have dem paamindet om, at de ere Christne og selv villigen give Christi Tjenere, hvad dem selv ret og godt synes, paa det den Fordømmelse maa dem ej overgaa, der Christus taler om til Prædikerne, hvo Eder forsmaar; han forsmaar ogsaa mig“. Derefter skulde Adelen altsaa dog betale noget særligt for Tienden; betale en passende frivillig Afgift; men det synes, som om Adelen ikke har taget sig denne Formaning synderlig til Hjerte. Adelen var jo i de Tider, som vi alle sammen vide, Karle med Mod og Mands Hjerte i Brystet, som, naar det gjaldt at spare nogle Penge, nok kunde have Mod til at brænde sig lidt i Helvede. Det viser sig nemlig, at allerede 19 Aar efter maatte Kong Christian den 3dje tage Truslen om Fordømmelse i sig igen. I Kong Christian den 3djes Reces af 1558, Artikel 51, bestemmes, at Adelen skal være fri for Tiende af deres Sædegaarde „paa det at de skulde holde deres Tjenere til at tiende retfærdeligen“. Nu var man altsaa kommen dertil, at Adelen var fri for at svare Tiende af sine Sædegaarde, fri for den